

Okul Öncesinde Müzik Eğitimi

Etkinliklerle Uygulama Örnekleri

Prof. Dr. Ilgım KILIÇ TAPU

7. Baskı

Yazar: Prof. Dr. İlğım KILIÇ TAPU

Editör: Prof. Dr. Damla BULUT

OKUL ÖNCESİNDE MÜZİK EĞİTİMİ **Etkinliklerle Uygulama Örnekleri**

ISBN 978-605-364-271-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayineimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı zamanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ekim 2001, Ankara

7. Baskı: Ekim 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*Sevgili anneciğim Şerife Kılıç, babacığım Mustafa Kılıç
ve canım kardeşim Okan Utku Kılıç'a*

Prof. Dr. Ilgım KILIÇ TAPU

1978 yılında Ankara’da doğdu. İlköğrenimine Ankara’da başladı, ortaöğretimini ise Malatya’da tamamladı. 1999-2000 eğitim-öğretim yılında birincilikle kazanmış olduğu İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’ndan bölüm birincisi olarak mezun oldu. Mezuniyetini takiben aynı yıl Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans programını kazandı. 2000 yılında İnönü Üniversitesi’nde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı ve lisansüstü eğitimine devam etmek üzere 2547/35. maddeye göre Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’ne Araştırma Görevlisi olarak görevlendirildi. 2001-2002 eğitim-öğretim yılında Yükseköğretim Kurulu’nun Türkiye genelinde açmış olduğu dil bursunu kazanarak Bilkent Üniversitesi’nde bir yıl süreli İngilizce dil eğitimi aldı. Yüksek lisans eğitimini 2002-2003 eğitim-öğretim yılında başarıyla tamamladı. 2003-2004 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı’nın doktora programına başlayarak, bu programı 2006-2007 eğitim-öğretim yılında tamamladı.

Lisansüstü eğitimini tamamladıktan sonra İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında, Doktor Araştırma Görevlisi olarak görevine döndü. 2008-2009 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Almanya’nın Freiburg şehrinde Goethe Enstitüsü’nde yabancı dil (Almanca) eğitimi aldı. Bu arada Mannheim Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü’nde Elementer Müzik Pedagojisi dalında misafir öğretim elemanı olarak bulundu. “Elementer Müzik Eğitimi” dalında yurt dışında (Almanya, Macaristan, Finlandiya) ve yurt içinde yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalara katıldı. 2010 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’na Yardımcı Doçent Doktor unvanıyla atandı. 2011 yılı yaz döneminde üç ay süresince misafir öğretim üyesi olarak Freiburg Albert-Ludwigs Üniversitesi Müzik Fakültesi’nde alanı ile ilgili çalışmalarda bulundu. 2012 yılında doçent unvanını aldı. 2016-2018 yılları arasında Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü’nde öğretim üyesi olarak çalıştı. 2018 yılından itibaren İzmir Demokrasi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü’nde öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir.

ilgimkilig@gmail.com

ORCID No: 0000-0001-6566-026X

ÖN SÖZ

Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrencilerin müziksel açıdan donanımlı ve bilinçli hale gelebilmeleri, müzik eğitimi ve öğretiminden zevk alabilmeleri ve bu eğitim esnasında aktif olabilmeleri için öğrencilere verilen müzik eğitimi ve öğretiminde etkili bir planlama ile rehberlik edilmesi oldukça önemlidir. Bu noktada öğrencilere verilen müzik eğitiminin etkili olabilmesi; öğretmenlerin müzik eğitimine ve öğrencilere olan yaklaşımlarıyla, derse olan hazırlık ve planlamaları ile öğrencileri etkin hale getirebilmek için düzenleyecekleri müzik etkinlikleri yoluyla gerçekleşecektir.

Buradan hareketle okul öncesi öğretmen adaylarına ve öğretmenlerine bir örnek teşkil etmesi, onların uygulayabileceği farklı müziksel etkinliklerden oluşan bir seçenek olması ve öğretmenlerin kendi geliştirecekleri etkinliklere yol göstermesi amacıyla bu kitap hazırlanmıştır. Kitapta yer alan etkinlikler yaklaşık olarak 150 müzik öğretmeni, sınıf öğretmeni, okul öncesi öğretmeni ve bu dallarda öğrenim görmekte olan yaklaşık 300 öğretmen adayının yanı sıra yine yaklaşık olarak 200 okul öncesi öğrencisi ve ilköğretim birinci kademe öğrencisi ile ortalama 650 kişiyle, ülkemizin farklı üniversitelerinde, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında ve okul öncesi eğitim kurumlarında 2008-2011 yılları arasında olmak üzere farklı dönemlerde uygulanmıştır.

Kitabın hazırlanmasının başlangıcından sonucuna kadar her aşamasında desteklerini her zaman yanımda hissettiğim değerli babam Prof. Dr. Mustafa KILIÇ, değerli annem öğretmen Şerife KILIÇ ve sevgili kardeşim Okan Utku KILIÇ'a; kitaba olumlu yönde katkıları bulunan ve editörlüğünü üstlenen değerli meslektaşım Doç. Dr. Damla BULUT'a, ayrıca çalışma süresince yapıcı görüş ve önerilerinden yararlandığım kıymetli meslektaşlarım Yrd. Doç. Dr. Yakup Alper VARİŞ'a ve Yrd. Doç. Dr. Ferit BULUT'a en içten şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca, kitabın oluşturulması sürecinde sürekli olarak destek veren; değerli katkılarını sunan sevgili dayım Yakup OĞUZ'a ve değerli eşim, gönüldaşım Recep TAPU'ya da minnetlerimi sunuyorum.

Uygulama dosyalarının oluşturulmasında ise; Yavuz TOPTAŞ'a ve şarkıların seslendirmelerini gerçekleştiren sevgili öğrencilerim ve meslektaşlarım Emine MİRAN ve Oğuzhan İŞLER'e teşekkür ediyorum.

Bu kitabın başta okul öncesi öğretmenliği ve müzik öğretmenliği programlarında öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına, okul öncesi öğretmenlerine, müzik öğretmenlerine ve kitapta yer alan etkinlikler ilköğretim okulları birinci kademe de uygulanabilir olduğundan, kitabın sınıf öğretmeni adaylarına ve sınıf öğretmenlerine de faydalı olması umudunu taşıyor, saygılar sunuyorum.

KİTABA DAİR

Kitap iki bölümünden oluşmaktadır. İlk bölümde müzik ve müzik eğitiminin önemi, okul öncesi öğrencileri için müzik eğitiminin gerekliliği ve işlevleri, oyun ve hareketin müzik eğitimindeki yeri, öğretmenin bu dönemdeki öğrencilere verecek olan müzik eğitiminde üzerinde durması gereken noktalar belirtilmiştir.

İkinci bölümde ise, okul öncesi öğretmenin uygulayabileceği örnek müzik etkinlikleri verilmiştir. Her bir etkinlikte, öğrencilerin edinmesi hedeflenen kazanımlar ve etkinlik sırasında kullanılması önerilen araç ve gereçler verilmiş, ardından etkinliğin uygulanışı adım adım açıklanmış ve etkinlik sonunda ise varsa etkinliğe dair notlar ilave edilmiştir. Ayrıca, etkinlikler sınıf öğretmenlerinin aracılığıyla ilköğretim birinci kademe öğrencilerine de uygun olarak tasarlanmıştır.

Etkinlikler içerisinde ele alınan konular her etkinliğin başında verilmiş olup, belirtilen kısımlarda QR kodlar ile desteklenmiştir. Buna göre öğretmen ele alacağı konu doğrultusunda etkinlik seçebilecektir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	vii
KİTABA DAİR.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi

1. BÖLÜM

GİRİŞ

OYUN VE OYUN EŞLİĞİNDE MÜZİK EĞİTİMİ	6
Dinleme Etkinliklerini İçeren Oyunlar	9
Ritim Etkinliklerini İçeren Oyunlar	9
Ses ve Sesin Özelliklerine Yönelik Etkinlikleri İçeren Oyunlar	10
HAREKET VE MÜZİK	10
SES EĞİTİMİ VE MÜZİK	13
Tekerleme ve Şarkılar.....	14
Kelimelerle Oynama ve Uyaklı Çalışmalar	15
Doğaçlama ve Besteleme	15
ÇALGI EĞİTİMİ VE MÜZİK.....	17

2. BÖLÜM

OYUN EŞLİĞİNDE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

BEDENİ GEVŞETME-ISITMA-HAZIRLAMA ÇALIŞMALARI.....	23
RİTİM ÇALGILARI İLE GRUP OLUŞTURMA.....	27
BEDENİ GEVŞETME-ISITMA-HAZIRLAMA ÇALIŞMALARI.....	29
BEDENİ GEVŞETME-ISITMA-HAZIRLAMA ÇALIŞMALARI.....	31
NEFES ÇALIŞMALARI	33
NEFES ÇALIŞMALARI	37
DUYULARIN ÇALIŞTIRILMASI (GÖRSEL-İŞİTSEL)	41
BEDEN PERKÜSYONU VE ZAMANLAMA.....	45
TEKERLEME ARACILIĞIYLA BEDENSEL-RİTMİK EŞLİK	47
FARKLI MATERYALLERLE SES YÜKSEKLİKLERİ.....	51
ORFF ÇALGILARININ TANINMASI.....	55
ADIM ADIM ÇOKSESİLİK	59

ÇOKSESİLİĞE İLK ADIM	63
ÇEVREMİZDEKİ SESLER.....	67
ÇALGILARLA ÇOKSESİLİK.....	69
NEFES ÇALIŞMALARI-RİTİM VE EZGİLERLE BİR GÜNE BAŞLAMA VE ÇEVREMİZDEKİ SESLER	79
TEKERLEMELER VE BEDENSEL DEVİNİM	89
RİTMİK OYUN.....	93
ÇALGI OLARAK BEDEN-YANKI ÇALIŞMASI- HİKÂYE İÇERİSİNDE RİTMİK OYUN.....	99
MASAL-HİKÂYE VE ŞARKI ÜÇLEMESİ	125
KAYNAKÇA	145
EKLER.....	151

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitim aşamaları içerisinde özellikle okul öncesi dönemde müzik etkinliklerinin gerçekleştirilmesi, çocuğun sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişiminde çok büyük rol oynamaktadır. Dolayısıyla bu dönemde verilen müzik eğitimi oldukça önem taşımaktadır. Mantie ve Tucker (2008: 224); okulda öğrenilen müzik eğitimi temelini “tüm yaşamın en değerli hazzı” olduğuna dair genel bir inanın olduğunu belirtmişlerdir. Choi (2009: 53) okulda, bireyin evde yaşamış olduğu müziksel etkileşimlerin yanı sıra, özellikle de temel eğitimde aldığı müzik eğitimi ve edindiği müzik deneyimlerinin “bireyin müziğe olan ilgisinin gelişiminde” çok etkili olduğunu ifade etmektedir. Bastian (2000, 2001)’a göre ise; çocukların müzikle ne kadar mutlu oldukları, geniş bir zaman dilimi içerisinde yaratıcı yeteneklerini müzikle geliştirdikleri ve bunun da ötesinde bazı sosyal becerileri kazandıkları kolayca gözlemlenebilir niteliktedir. Bu bağlama müzik eğitiminin, özellikle de örgün müzik eğitiminin, çocuğun ileri dönemlerdeki sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimine olumlu katkılarının olduğu ve söz konusu eğitimi alıp başarıyla tamamlayan çocukların diğer çocuklara oranla daha aktif ve bilinçli oldukları söylenebilir.

Juslin (1997: 383)’in belirttiği görüşe göre; müzik, tüm sanat dallarının içerisinde muhtemelen en çok uygulanan alandır. Çünkü müzik, insanlar üzerinde derin duygusal izler bırakabilmektedir. Bu doğrultuda Kreutz (2008: 1); müziğin çocukların özellikle düşünmelerinde ve hissetmelerinde etkili olduğunu belirtirken olumlu bir müzikal gelişim için de oldukça önemli olduğunu savunmaktadır.

Müzik öğretiminin ve müziğin faydalarını Pugh ve Pugh (1998: 2-8) şu şekilde sıralamıştır:

- Müzik, kültürel bir aktarım aracıdır.
- Müzik, sosyal gelişime katkı sağlar.
- Müzik, bir beğeni eğitimidir.
- Müzik, serbest zamanları değerlendirme aracıdır.
- Müzik, çocukların ilerideki yetişkinlik dönemlerinde karşılaşacakları çalışma hayatlarına olumlu yönde katkı sağlar.

- Müzik, bireylerde genel akademik gelişime katkı sağlar.
- Müzik, çocukların fiziksel gelişimlerine katkı sağlar.
- Müzik, fiziksel ve ahlaki gelişime katkı sağlar.

Söz konusu faydalara ek olarak Fiske (1999); müzik eğitimi alan bireylerin, sadece bu alanda değil; farklı alanlarda da başarı gösterdiklerini, bireyin diğer gelişim alanlarına, almış olduğu müzik eğitiminin olumlu etkilerinin yansıdığını belirtirken konunun önemine dikkat çekmektedir. Yine Lamont (1998)'un yapmış olduğu araştırmada, müzik eğitiminin özellikle okumaya ve matematik başarısına olumlu yönde etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında Standley (1996)'ın 98 araştırmayı kapsayan meta-analiz çalışmasında ise; müziğin, çocuklar ve yetişkinler üzerinde hem okul içindeki, hem de okul dışındaki öğrenme ve davranış gelişimlerinde oldukça etkili olduğu ortaya konulmuştur. Görülüyor ki, müziğin ve müzik öğretiminin bireyler üzerindeki etkisi sadece bireylerin müziksel gelişimleri ile sınırlı değil, daha pek çok farklı alanlardaki gelişimlerini sağlayan niteliktedir.

Müzik etkinlikleri yolu ile öğrencilerin edindiği kişisel kazanımları deVries (2004) şu şekilde sıralamıştır:

Öğrenciler bu yolla enerjilerini boşaltma ve fiziksel ve bedensel olarak rahatlama şansı buluyor,

- Öğrencilerin devinim (motorik) becerileri gelişiyor,
- Öğrencilerin sosyalleşmesi sağlanıyor,
- Öğrenciler kendilerini ifade etmek için fırsat buluyor,
- Öğrencilerin iletişimde çok önemli bir öge olan dinleme becerileri gelişiyor.

Buna karşılık; yurt dışında yapılan araştırmalar, okulöncesi kurumlarında görev yapan anasınıfı öğretmenlerinin ve temel eğitimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin birçoğunun, müzik eğitimi alanında yeterli bilgi ve birikime ve müzik etkinliklerinin nasıl uygulanacağına dair gerekli bilgi ve beceriye sahip olmadıklarını, bu yüzden de, bu alana eğitim-öğretim esnasında gerekli ve yeterli zamanı veremediklerini göstermektedir (Scott-Kassner, 1999; Hildebrandt, 1998; Gharavi, 1993; McDonald & Simons, 1989; Greata, 1999). Ülkemizde yapılan araştırmalar da bu durumun farklı olmadığını ortaya koymaktadır (Kocabaş, 2000; Küçüköncü, 2000; Güler, 2006; Özal Göncü, 2010; Karkın ve Kılıç, 2010). Bundan dolayı öğretmenlere, bu konuda eğitimler düzenlenmeli ve bu dönem öğrencilerinin müzik dersini sevmeye ve ilgi duymaları konusunda nasıl bir yöntem ve yaklaşım izlenmesi gerektiğine dair bilgi verilmelidir (Kılıç, 2009). Çünkü, bu dönem çocukları